

Skapandets kärna

Hans Wigzell pryder omslaget denna vecka när den första höstkylan satt in och grenverken sprakar av jublande färger. Temat i Birgit Wilhelmsons intervju med Hans Wigzell är kreativitet i forskningen.

Det är ett viktigt ämne därför att vi i vår produktorienterade kultur ofta tycks undervärdera eller bortse från betydelsen av den skapande processen, som är minst lika viktig som den färdiga produkten. Ingivelsen, inspirationen eller tillskyndelsen, som är andra ord för det skapande ögonblicket, är i alla konstarter och vetenskaper en förutsättning för det färdiga resultatet.

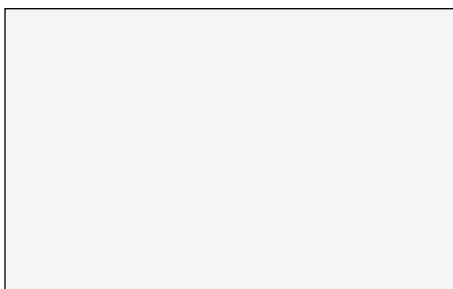
Jag letar fram en nedklottrad reflexion som jag gjorde när jag läste Nobelpristagaren Sir James W Blacks minnesord om sin gamle forskarvän och mentor Garnet Davey som gick bort i vintras:

»Han ägde en blandning av vetenskaplig listighet, psykologisk finess och inte minst en bubblande humor. Han lyckades alltid få sin vilja fram genom sitt övertygande sätt och sin vana att ge eftertryck åt sin övertygelse genom att hoppa upp och ner på stolen med pipan.»

Även Hans Wigzell är en »kreativ fighter». En gång ett »forskningens underbarn» innehar han i dag det troligen förnämsta ämbete som finns i det medicinska Sverige: rektor vid Karolinska institutet.

Kampen mot den egna ledan hör till det som ger spänning och drivkraft åt hans forskning. Han är klart medveten om faran i att stagnera, att upprepa sig själv inför en samtid av oerhörda landvinningar och med totalt fler forskare än tidigare sammanlagt i hela mänsklighetens historia.

Informationsflödet är enormt. Scott Fitzgerald yttrade en gång att vad som utmärker en första rangens intelligens är förmågan att hålla två motsatta idéer i huvudet på samma gång utan att förlora förmågan att handla. Som forskare bör man till exempel vara beredd på att ett projekt kan vara nästan dömt att misslyckas och ändå vara fast beslutet att genomföra det. Fysikern Nils Bohr sa ibland när nya revolutionerande te-

Karolinska institutes rektor Hans Wigzell, en kreativ fighter.

orier i kvantfysik diskuterades: »Är det här verkligen stolligt nog?»

Äkta kreativitet handlar om att vara innovativ, att bryta ny mark, att våga gå på tvärs mot rådande konventioner. Riktigt kreativa människor går inte att styra, vilket är en av orsakerna till att de ofta upplevs som »besvärliga».

Men i Hans Wigzell har de en vän. Han vill ju se sin egen leda besegrad, han vill se klart, och hans botemedel är hans ständiga växelverkan (se Jacob Forsells närbild av Wigzells almanacka på sidan 3684) mellan febrig fascination och den totalt oromantiska känslan av att det han sysslar med är så välbekant att det blir »jättetråkigt».

För mycket pengar går till halvdålig forskning, för litet satsas på det som verkligen är bra. Så lyder Hans Wigzells motto. Men det kan också formuleras med den kloke Tage Danielssons ord i en debatt om kreativitet i början på 1980-talet:

»Man förser sig med en massa ramar som kostar mycket pengar, men ingen reflekterar egentligen över vad man ska fylla dessa ramar med.»

En sammanfattning som är rykande aktuell också i dag.

Er

Mats Ekdahl

Mats Ekdahl, chefredaktör

Poesi blev Evas nya trygghet

Författaren Eva Ström valde bort tryggheten, ansåg vännerna, när hon övergav läkaryrket för att pröva på att skriva på heltid.

– Idag lever jag betydligt tryggare än mina gamla läkarkolleger, säger hon nu själv, tio år senare, och pekar på att tre fjärdedelar av verksamheten vid hennes gamla klinik har skurits ned.

Sidan 3694

Olika kulturer, skilda språk

Nedskärningarna i sjukvården har tydliggjort målkonflikterna för vårdpersonalen. Till problemen bidrar att det handlar om två synsätt som kolliderar – ett medicinskt och ett kamerate.

Bo Jordin vid Socialstyrelsen betonar att målen för sjukvården måste vara realistiska. Mål som inte går att uppnå kan bli väldigt demoraliserande.

Sidan 3753